

LAKIALOITE 16/2000 vp

Laki sairausvakuutuslain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Lakialoitteessa ehdotetaan, että pienin äitiys-, isyys- ja vanhempainraha nostettaisiin 60 markasta päivältä työttömän peruspäivärahan suuruiseksi.

Vanhempainvakuutuksen tarkoitus on korvata poisjääviä ansiotuloja sekä taata tulottomille henkilöille perusturva. Tätä toteutetaan sairausvakuutuslakiin perustuen äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen avulla. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä lasketaan päivärahan alkamista edeltävänä vuonna vahvistetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Jos työtulojen perusteella äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa ei tulisi maksettavaksi, etuus maksetaan vähimmäismääräisenä jokaista arkipäivää kohden.

Äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa maksetaan vuoden aikana noin 140 000 henkilölle, joista naisia on noin 98 000. Vähimmäismääräisen vanhempainpäivärahan saajia äideistä oli vuonna 1999 33 955. Vuonna 1999 maksettiin äideille äitiysrahaa tai vanhempainrahaa yhteensä 2,6 mrd. markkaa. Isyysrahaa tai vanhempainpäivärahaa sai vuonna 1999 41 635 isää yhteensä 173,1 milj. markkaa.

Vähimmäismääräinen äitiys-, isyys- tai vanhempainraha on tällä hetkellä 60 markkaa päivältä. Vähimmäismääräistä päivärahaa saavat henkilöt ovat pääosin työttömiä, vastavalmistuneita, pätäkätöitä tekeviä tai opiskelijoita. Esimerkiksi työttömyyskorvaukselta äitiyspäivärahalle siirtyvän henkilön tulot laskevat huomattavasti äitiyden vuoksi. Työttömyysturvan peruspäivärahan (122 markkaa päivässä) sijaan tämä henkilö saisi 60 markkaa päivältä. Myös vastavalmistuneiden

ja opiskelijoiden taloudellinen tilanne heikkenee vanhemmuuden kustannuksella selvästi.

Tällä hetkellä nämä vanhemmat kokevat tulevansa rangaistuksi lapsen syntymän vuoksi. Näin raju pudotus tuloissa on johtanut monen kohdalla siihen, että lasten hankkimisesta luovutaan tai se siirretään myöhemmäksi taloudellisten syiden takia.

Eräänä perusteena vanhempainpäivärahan vähimmäismäärän pienuuteen on mainittu se, että koska vanhempainvakuutuksen tarkoitus on korvata poisjääviä ansiotuloja, korvauksen tulee aina olla suhteessa vanhemmuutta edeltäviin tuloihin. Tällöin kuitenkin unohdetaan vanhempainvakuutuksen toinen tehtävä, joka on turvata henkilölle perusturva. Perusturvaan on työttömälle henkilölle laskettu riittävän 122 markkaa päivässä. Vanhempainrahaa saavalle henkilölle se ei voi olla vähempää.

Toisena perusteena vähimmäismääräisen vanhempainpäivärahan pienuudelle on mainittu mm. lapsilisän tuoma kompensatio. Lapsen syntyessä perheen menot kuitenkin yleensä kasvavat selvästi. Lapsilisä on tällä hetkellä 536 markkaa kuukaudessa. Lapsilisä on tarkoitettu kattamaan lapsesta aiheutuvia kuluja, ei korvaamaan vanhempien puutteellista perusturvaa.

Vähimmäismääräisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan tulisikin olla sen suuruinen, että se täyttäisi perheen toimeentulon minimivaatimukset. Tämän johdosta lakiehdotuksessa esitetään, että vanhempainpäivärahan vähimmäismäärä nostettaisiin vähintään työttömyyskorvauksen peruspäivärahan tasolle.

Perheiden tukeminen myös taloudellisesti on tulevaisuuden ongelmien ennaltaehkäisyä. Sosiaaliturvan tulisi olla sellainen, että se pyrkisi estämään mahdollisimman hyvin vanhemmuuden tehtävien ja työelämän vaatimusten välisiä ristipaineita. Jokaisella henkilöllä tulee olla myös taloudellinen mahdollisuus vanhemmuuteen. Ehdotetulla muutoksella olisi myönteisiä vaikutuksia syntyvyyteen.

Lakiehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat arviolta noin 300 miljoonaa markkaa, mutta toi-

saalta valtiolle kertyisi säästöjä mm. asumistukimenoissa. Kaikkein pienituloisimpien, nuorten lapsiperheiden elämisen edellytysten parantaminen ja mahdollisuuksien avaaminen on oikeasuuntaista perhe- ja sosiaalipolitiikkaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sairausvakuutuslain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 22 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 350/1966, seuraavasti:

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivältä on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päiväraha. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on kui-

tenkin vähintään työttömän peruspäivärahan suuruinen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 2000

Anu Vehviläinen /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Katri Komi /kesk
Mirja Rynänen /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk

Maria Kaisa Aula /kesk
Tanja Karpela /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Inkeri Kerola /kesk